

Zlatá bula sicilská, 1212. 800 let mezi realitou a mýty

Tisková zpráva

Dne 26. září 2012 tomu bude přesně 800 let, kdy designovaný císař Fridrich II. potvrdil v Basileji českému králi Přemyslu Otakarovi I. výsadu dědičného královského titulu. Tato listina, provázená ještě dalšími body, v české historické tradici zdomácněla pod názvem Zlatá bula sicilská. Zároveň téhož dne vydal Fridrich II. ještě další dva listinné dokumenty, první opět pro Přemysla Otakara I. a druhý pro jeho bratra moravského markraběte Vladislava Jindřicha. Karel IV. potvrdil a rozšířil z pozice římského krále některá ustanovení Zlaté buly sicilské novou listinou zpečetěnou také zlatou pečetí.

U příležitosti tohoto významného výročí pořádají Národní archiv a Historický ústav AV ČR ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK v Praze a Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity výstavu a odborné kolokvium s názvem „Zlatá bula sicilská, 1212. 800 let mezi realitou a mýty“. Slavnostní akce zaštitili 1. místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí České republiky Karel Schwarzenberg, ministr vnitra České republiky Jan Kubice a předseda Akademie věd České republiky Jiří Drahoš.

Vernisáž výstavy se uskuteční ve vstupní hale Národního archivu (Archivní 4, Praha 4) ve středu 26. září 2012 od 10.30 hod. Odborné kolokvium bude probíhat týž den v přednáškovém sále Národního archivu od 13.30 hod.

Pro veřejnost je výstava otevřena od 27. do 30. září 2012, vždy od 10.00 hod. do 18.00 hod. (vstup volný). Připraveny jsou tři volně přístupné doprovodné přednášky dne 27. a 28. září a dvě akce pro pozvané hosty – přátele Národního archivu.

Kontakt:

PhDr. Eva Drašarová, CSc. (ředitelka Národního archivu)

Eva.Drasarova@nacr.cz

Prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc. (Historický ústav AV ČR)

hostivit@centrum.cz

Prof. PhDr. Martin Wihoda, Ph.D. (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity)

wihoda@phil.muni.cz

Organizační zajištění:

Mgr. Hana Čepeláková (Národní archiv)

Hana.Cepelakova@nacr.cz

PhDr. Eva Doležalová, Ph.D. (Historický ústav AV ČR)

dolezal@hiu.cas.cz

Informace a souvislosti:

Možnost shlédnout jakoukoliv takto starou archiválii v originále nebývá příliš častá. Archivy jsou vedeny především snahou o jejich dlouhodobé uchování. Moderní elektronická média nabízejí nové možnosti. Několik na sebe navazujících projektů financovalo v rámci programu Evropské unie Culture digitalizaci listin, matrik, rukopisů většiny členských států a tedy i České republiky a Národního archivu. Projekt neustále pokračuje a „jubilující“ listiny si kdokoliv a kdykoliv prohlédne na webové adrese www.monasterium.net. Přesto však setkání s originální listinou, starou mnoho staletí, poskytuje jedinečný zážitek.

Zlatá bula sicilská je od svého vzniku součástí archivu českých králů a starého českého státu, zvaného „Archiv České koruny“, který je národní kulturní památkou České republiky, a je uložen v Národním archivu v Praze.

Přemysl (1197–1230), pro zahraničí užívající jméno Otakar, vstoupil do evropské politiky s cílem vytěžit pro sebe a svůj stát maximum z trvalého úpadku centrální panovnické moci v římsko-německé říši, který započal smrtí Jindřicha VI. Nejdříve byl spojencem krále Filipa Švábského z dynastie Štaufů proti Otovi IV. z rodu Welfů. Odměnou mu bylo to, že v září 1198 ho nechal Filip v Mohuči korunovat na krále a vydal mu (nedochované) privilegium, jehož obsah se později promítl do textu tzv. Zlaté buly sicilské. Roku 1203 Přemysl naopak podpořil krále Otu, který potvrdil jeho svobody a Přemysl jím byl znovu korunován. Tím Přemysl získal podporu papeže Inocence III. Po Otových vojenských neúspěších přešel Přemysl zpět na stranu Filipa, avšak když byl Filip roku 1208 zavražděn, znovu se přiklonil k Otovi. Tehdy papež Inocenc III. uznal Přemyslovu dědičnou královskou hodnost. V mocenských bojích se nakonec Přemysl postavil proti Otovi, na stranu mladičkého Fridricha

II., Štaufa (syna Jindřicha VI.), zvoleného roku 1212 římským králem. Fridrich pro něho vydal 26. září 1212 v Basileji privilegium zvané Zlatá bula sicilská – podle přivěšené zlaté pečeti – buly – užívané Fridrichem jako sicilským králem. Listinou byla Přemyslovi potvrzena královská hodnost s tím, že on i jeho nástupci mají držet České království dědičně. Fridrich stanovil, že římscí panovníci potvrdí království (udělí v léno) jen tomu, kdo bude v Čechách zvolen králem, a že čeští králové mají držet království ve všech jeho hranicích (tj. všechna území, jež ke království náleží či náležela) a udělovat investituru svým biskupům. Další ustanovení se pak týkala účasti českých králů na říšských sněmech a na císařské korunovační cestě do Říma.

Tak zvaná Zlatá bula sicilská symbolicky uzavírala raně středověkou etapu vývoje českého státu a právně anulovala důsledky jeho krize z konce 12. století. Český stát se za Přemysla Otakara I. změnil v obecně uznané dědičné království, v němž trůn vždy získával králův prvorozený syn. České království, součást Svaté říše římské, zaujalo klíčovou pozici ve střední Evropě a ve 13. století vstoupilo do zápasu o mocenskou převahu v tomto regionu. V průběhu uvedeného století, za přemyslovských králů, prošel český stát převratnými ekonomickými a společenskými změnami, v jejichž důsledku se stal vrcholně středověkým státem západoevropského typu.

Doprovodné akce u příležitosti 800. výročí vydání Zlaté buly sicilské

Kromě krátkého vystavení významných listin včetně Zlaté buly sicilské připravil Národní archiv ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd ČR a Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity ještě další akce určené veřejnosti nebo pozvaným hostům:

Odborné kolokvium

Akce je určená zvaným odborníkům, kteří budou diskutovat na téma shodné s názvem výstavy – Zlatá bula sicilská, 1212. 800 let mezi realitou a mýty.

Přednáškový sál Národního archivu, Archivní 4, Praha 4 – Chodovec. Zahájení 26. září 2012 ve 13.30 hodin.

Přednášející: Lenka Bobková, Denko Čumlivski, Christian Friedl, Martin Wihoda, Josef Žemlička

Popularizační přednášky

Popularizační přednášky jsou určeny pro širokou veřejnost. Vystoupí významní čeští historici, specialisté, zabývající se obdobím raného a vrcholného středověku. Přednášky se konají vždy v sídle Národního archivu, Archivní 4, Praha 4 – Chodovec. Vstup volný.

Přemysl Otakar I. a jeho vztahy k římským vládcům.

Prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.

čtvrtek 27. 9. 2012 16.30 hod., Přednáškový sál

Josef Žemlička je respektovaným českým historikem. Vede oddělení dějin středověku Historického ústavu Akademie věd České republiky, působí mj. i v Centru medievistických studií, přednáší vysokoškolským studentům v rámci semináře středověkých dějin Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Ve své výzkumné a publikační činnosti se mj. specializuje na problematiku počátků a rozmachu přemyslovského státu v kontextu evropských dějin, na dějiny měst, otázky středověkého osídlení či formování šlechty.

Zlatá bula sicilská: Místo paměti nebo prostor k zamyšlení.

Prof. PhDr. Martin Wihoda, Ph.D.

pátek 28. 9. 2012 10.00 hod., Přednáškový sál

Martin Wihoda studoval v Brně, Würzburgu a Marburku. Nyní na Masarykově univerzitě přednáší obecné dějiny středověku. Jeho vědecký zájem je soustředěn na proměny středovýchodní Evropy raného a vrcholného středověku. Je autorem dvou vědeckých monografií o Zlaté bule sicilské.

Zlatá bula sicilská – součást fondu Archiv České koruny. Místa uložení a péče o fyzický stav v letech 1212–2012.

PhDr. Denko Čumlivski

pátek 28. 9. 2012 13.00 hod., Přednáškový sál

Denko Čumlivski je dlouholetým odborným správcem řady archivních souborů Národního archivu, mj. i Archivu České koruny, Kapituly vyšehradské či Archivu pražského arcibiskupství. Zabývá se systematicky obdobím středověku a raného novověku.

5. setkání přátel Národního archivu

Ve středu dne 26. 9. 2012 od 15 hodin proběhne 5. setkání přátel Národního archivu. Pozvaní spolupracovníci a příznivci archivu, dárci významných archiválií i představitelé sdružení občanů budou mít možnost shlédnout výstavu o Zlaté bule sicilské. Představitelé archivu jim touto formou chtějí poděkovat za pomoc při záchraně a uchování Národního archivního dědictví.

Návštěva zahraničních Čechů v Národním archivu

V pátek dne 28. 9. 2012 od 14.30 hodin navštíví výstavu Národního archivu o Zlaté bule sicilské účastníci konference "Krajané a problém generací", kterou pořádá Mezinárodní koordinační výbor zahraničních Čechů. Konference, na níž se setkají zástupci zahraničních Čechů z celého světa, je součástí oslav Dne české státnosti "Češi ve světě". Plán akcí, konaných v rámci oslav ve dnech 24. 9. – 30. 9. 2012, lze nalézt na webu

<http://krajane.radio.cz/articleDetail.view?id=2332>.